

Omgaan met geld

De les **Omgaan met geld** maakt deel uit van de Economische dimensie van burgerschap, onderdeel consumeren. De doelen bij deze les zijn:

- **Weten wat je kunt besteden door budgetteren**
- **Op de hoogte zijn hoe schulden kunnen ontstaan en manieren kennen om schulden te voorkomen**

Lesvoorstel

1

Bekijk met de studenten online een filmpje over hoe jongeren in de schulden kunnen komen: www.mbogo.nl/video-schulden

Het ontstaan van schulden (1:46 min.)

Geef de studenten daarna opdracht **de inleidende tekst** te lezen en de informatieblokjes **Wat vind jij belangrijk?** en **Budgetteren**.

De studenten maken **opdracht 1 t/m 6**.

Bespreek de antwoorden in de klas.

1. Deze vraag heeft geen vast antwoord. Studenten kunnen verschillende redenen hebben om te kiezen om nu € 10,- te krijgen of volgende week € 50,-.
2. Redenen om nu € 10,- te krijgen in plaats van volgende week € 50,- kunnen bijvoorbeeld zijn dat nu € 10,- krijgen zekerder voelt dan volgende week mogelijk € 50,-. Maar ook al vertrouw je het aanbod, dan kan het zijn dat je kiest voor € 10,- nu, omdat je het geld nu goed kunt gebruiken en je misschien niet kunt wachten op meer.
3. Als je zorgt dat je budgetteert, je inkomsten en uitgaven op een rijtje hebt, dan kun je waarschijnlijk wel wachten op een extraatje.
4. Budgetteren lijkt veel op plannen. Je kijkt hoeveel geld je krijgt en wanneer. Maar ook welke kosten je hebt en wanneer je die moet betalen. Je plant dus of en hoeveel geld je over hebt.
5. Geef je meer geld uit dan je krijgt en heb je geen spaargeld, dan kom je in de schulden.
6. Nadeel van het hebben van schulden is onder andere dat mensen zich er veel zorgen over maken. Niet zo gek, want heb je schulden, dan komen er vaak extra kosten bij waardoor het nog langer duurt voor je er af bent. Je loopt ook kans op beslag op bijvoorbeeld je loon, eventueel geld op je bankrekening en spullen. Heb je schulden, dan heb je meestal weinig geld over waar je nog dingen mee kunt doen die je graag zou willen.

Vertel de studenten dat ze **opdracht 7 t/m 17** gaan maken. Ze doen dat in groepjes van twee of drie. Samen lezen ze de informatie over de financiële situatie van Gijs (infoblok). Ze gebruiken die informatie bij het maken van de opdrachten.

Merkt u dat uw studenten deze opdrachten lastig vinden, dan kunt u ervoor kiezen om na iedere vraag de antwoorden alvast in de klas te bespreken.

7. In het lijstje hieronder ziet u in het lichtste grijs de antwoorden. Op de donkerdere grijze tekst let u nog niet.

Inkomsten		Uitgaven	
Inkomsten bijbaan	€ 184,-	Lesgeld	€ 128,-
Studiefinanciering DUO	€ 422,-	Kostgeld	€ 150,-
Zorgtoeslag	€ 94,-	Telefoon	€ 50,-
		Fitness	€ 60,-
		Zorgverzekering	€ 112,-
		Spelcomputer	€ 40,-
Totaal inkomsten	€ 700,-	Totaal uitgaven	€ 500,- 540,-

8. De totale inkomsten van Gijs zijn € 700,- per maand. In totaal geeft hij € 500,- uit per maand. Er blijft dan per maand € 200,- over.

Oplettende studenten zullen misschien zien dat Gijs niet het hele jaar door lesgeld hoeft te betalen. In de drie maanden waarin dat niet hoeft, houdt hij € 128,- per maand meer over.

9. In het lijstje van uitgaven mist Gijs bijvoorbeeld nog kleding, maar waarschijnlijk ook uitgaan, vervoer, schoolboeken en misschien ook eten en drinken als zijn moeder daar niet altijd voor zorgt.

10. In de meeste maanden houdt Gijs € 200,- per maand over. Voor de spelcomputer van € 400,- moet hij dan twee maanden sparen en kan hij niets uitgeven aan andere dingen.

11. Geld lenen kost geld. Dat betekent dat je rente moet betalen over geld dat je leent. Je betaalt dus niet hetzelfde bedrag terug dat je leent, maar meer.

12. Gijs betaalt 11 keer € 40,- aan rente en aflossing. In totaal is dat € 440,-. Hij leende € 400,-. Aan rente betaalt hij dus € 40,-.

13. In het lijstje hierboven staat de afbetaling van de spelcomputer in het rood. Gijs heeft met de afbetaling van de spelcomputer erbij nog € 160,- per maand te besteden (€ 700,- inkomsten - € 540,- uitgaven), dat is zijn budget.

14. Deze vraag heeft geen vast antwoord. Studenten kunnen van mening verschillen of de aankoop van de jas van € 299,- past bij het budget van Gijs. Ontstaat er discussie? Laat studenten met verschillende meningen aan het woord. Objectief is € 299,- veel bij een budget van € 160,- per maand. Gijs zou er bijna twee maanden al zijn geld voor moeten sparen. U kunt dit zelf toevoegen als studenten er niet mee komen.
15. Deze vraag heeft geen vast antwoord. Studenten kunnen van mening verschillen. Een redenatie kan zijn dat als Gijs spaarde voor de jas, hij die blijkbaar kan betalen. De kans dat hij dan door zijn aankoop in de problemen raakt is klein.
16. Een creditcard zou Gijs kunnen helpen om zijn betaalprobleem een maand te verschuiven, maar is geen oplossing.
17. Het advies aan Gijs kan zijn:
- Maak een overzicht van je inkomsten, uitgaven en schulden en bespaar waar je kunt.
  - Neem contact op met schuldeisers, probeer een betalingsregeling af te spreken en kom die na.
  - Lukt het je niet om het zelf te regelen? Vraag via je gemeente hulp aan een budgetbeheerder of schuldhulpverlening.

De situatie van Gijs is nog goed op te lossen als hij nu actie onderneemt. Doet hij niets of wacht hij te lang, dan kunnen de problemen erger worden.

3

Met hun groepje lezen de studenten de informatieblokken **Bezuinigen** en **Buffer** op **blz. 49** van het werkboek. Daarna maken ze **opdracht 18** op **blz. 50** van het werkboek.

Bespreek de opdracht.

18. Gijs kan bezuinigen, zijn schulden aflossen en een buffer opbouwen (spaargeld apart zetten bijvoorbeeld). Hij komt dan minder snel weer in de problemen. Ook als hij onverwachte uitgaven moet doen.

4

De studenten lezen individueel het informatieblok **Zorgverzekering** en maken **opdracht 19**. Ze zoeken op internet een aantal vergelijkingsites voor zorgverzekeringen. De sites die zij het beste vinden schrijven ze op bij opdracht 19.

Bespreek de opdracht in de klas. Welke vergelijkingsites vinden de studenten het handigst? Vertel dat de zorgverzekering een voorbeeld is van de uitgaven waar Gijs op zou kunnen besparen. Maar misschien kan dat ook op fitness en zijn telefoonabonnement. Goed vergelijken helpt!

Samenvatting

Stel de volgende vragen om de belangrijkste onderwerpen van de les samen te vatten:

1. Hoe weet je wat je kunt besteden?
(Door een overzicht te maken van je inkomsten en uitgaven (budgetteren) weet je wat je kunt besteden.)
2. Hoe kun je in de schulden raken? Geef een voorbeeld.
(Bijvoorbeeld door te veel uit te geven of door te vergeten dat je dingen moet betalen.)
3. Hoe kun je proberen schulden te voorkomen? Geef een voorbeeld.
(Bijvoorbeeld door te bezuinigen en een buffer op te bouwen.)

Doelen

Werkt u met de doelenpagina's bij de lessen Burgerschap? Vertel de studenten dat zij hun doelenpagina invullen.

Bij **Informatie kan ik teruglezen** vullen ze de pagina's uit hun werkboek in waar ze de informatie kunnen vinden.

Nuttige websites zijn bijvoorbeeld:

Doel:	Website:
Op de hoogte zijn hoe schulden kunnen ontstaan en manieren kennen om schulden te voorkomen	www.consumentenbond.nl www.independ.nl www.pricewise.nl

Bespreek de opdracht.

Vertel de studenten dat u vindt dat ze goed mee hebben gedaan tijdens deze les. Of, als dat niet het geval is, bespreekt u dat na de les dan zo snel mogelijk individueel met de studenten om wie het gaat. Directe feedback heeft een gunstiger effect.